

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY
pro školní rok 2020/2021

Motto: „Největším vladařským uměním je vládnout sám sobě“
Seneca

Předkladatel: Mgr. Zdeněk Géc, ředitel školy

Vypracovala: Ing. Ilona Kutová, školní metodik prevence
Mgr. Hana Váňová, školní metodik prevence

Trutnov, září 2020

Obsah

Definice pojmu primární prevence a rizikového chování.....	4
VÝCHODISKA.....	4
1. Závazné dokumenty pro tvorbu PPŠ	4
2. Charakteristika školy	5
3. Analýza současného stavu.....	6
4. Aktivita školního metodika prevence (ŠMP)	8
5. Tým spolupracovníků	8
CÍLE PROGRAMU	8
1. Žáci	9
2. Učitelé	10
3. Rodiče.....	10
4. Metody a formy práce k osvojení preventivních dovedností.....	10
5. Učební materiály, pomůcky.....	11
SPECIFICKÁ PREVENCE.....	12
1. Téma prevence zařazovaná do vyučovacích hodin.....	12
2. Kohezní pobyt.....	16
3. Vrstevnické programy	16
4. Diskusní besedy a přednášky s odborníky.....	16
5. Interaktivní programy.....	16
NESPECIFICKÁ PREVENCE	17
1. Adaptační programy	17
2. Kurzy	17
3. Diskusní besedy a přednášky s odborníky.....	17
4. Interaktivní programy.....	17
5. Charitativní akce	17
6. Jednorázové akce	17
DOPLŇKOVÉ AKTIVITY	18
1. Volnočasové aktivity.....	18
2. Informační nástěnka ŠMP	18
3. Schránka důvěry	18
4. Kulturní a výchovně vzdělávací akce	18
PREVENTIVNÍ AKCE PRO RODIČE.....	18
PREVENTIVNÍ AKCE PRO UČITELE.....	19
SPOLUPRÁCE S INSTITUCEMI A ORGANIZACEMI.....	19
ROZPOČET	20

SUPERVIZE	21
EVALUACE.....	21
DOKUMENTACE.....	21
PROPAGACE.....	21
ŘEŠENÍ PŘESTUPKŮ	22
Závěr	22
Přílohy:	22
Příloha č. 1 - Konzultační hodiny školní metodičky prevence	23
Příloha č. 2 – Program proti šikanování	23
Příloha č. 3 - Informace pro pedagogy – Co dělat, když	30
Příloha č. 4 - Rozpis všech kroužků Klubu zájmové činnosti Eldorádo (přiložen zvlášť).....	34
Příloha č. 5 – Vyhodnocení PPŠ za školní rok 2017/18.....	34
Příloha č. 6 - Strategie prevence školní neúspěšnosti.....	36

Použité zkratky v textu:

PPŠ	- preventivní program školy
VP	- výchovný poradce
ŠMP	- školní metodik prevence
ŠD	- školní družina
ŠK	- školní klub
KZČ	- klub zájmové činnosti
IZS	- integrovaný záchranný systém
PP	- pedagogičtí pracovníci
PPP	- pedagogicko-psychologická poradna
LV	- lyžařský kurz
CTS	- cykloturistický kurz
VV	- vodácký kurz
ŽP	- žákovský parlament
TU	- třídní učitel
OSPOD	– orgán sociálně-právní ochrany dětí
SVP	- středisko výchovné péče
SVČ	- středisko volného času
PČR	- Policie České republiky
ŠPS	- školní preventivní strategie
ŠŘ	- školní řád

Úvod

Preventivní program školy je konkrétním dokumentem školy zaměřeným na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a na rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností a dovedností sebeovlivňování. Podporuje aktivity, které vedou k nastolení a rozvoji bezpečného klimatu na škole (Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21 291/2010-28).

Definice pojmu primární prevence a rizikového chování

Primární prevence rizikového chování je soubor opatření, kterými předcházíme výskytu rizikového chování, omezuje další rozvoj rizikového chování, zmírňujeme již existující formy tohoto chování a pomáháme řešit jeho důsledky.

Pod pojmem **rizikové chování** rozumíme chování, v jehož důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost (Miovský, Zapletalová, 2006).

VÝCHODISKA

1. Závazné dokumenty pro tvorbu PPŠ

- 1) Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání v platném znění
- 2) Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21 291/2010-28
- 3) Strategie prevence sociálně nežádoucích jevů v Královéhradeckém kraji 2017 - 2021
- 4) Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027
- 5) Akční plán realizace na období 2019 - 2021
- 6) Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT č. j. 37014/2005-25
- 7) Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č. j. 14 423/99-22
- 8) Vyhláška 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, v platném znění
- 9) Zákon č. 65/2017 Sb. Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- 10) Metodický pokyn ministryně ŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č. j. 21 149/2016
- 11) Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
- 12) Vyhláška č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání
- 13) Vyhláška č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

2. Charakteristika školy

Název školy: Základní škola, Trutnov 2, Mládežnická 536

Adresa školy: Mládežnická 536, Trutnov 2, 541 02

Právní forma: příspěvková organizace

IČO: 64201147

Kontakt: www.zsmltu.cz; mladeznicka@zsmltu.cz; 499 859 951

Statutární zástupce: Mgr. Zdeněk Géc

Školní metodik prevence: Ing. Ilona Kutová, Mgr. Hana Váňová

Výchovný poradce: Ing. Lidmila Kuříková

Naše škola je úplnou základní školou s prvním až devátým ročníkem, která se nachází uprostřed velkého sídliště. V provozu je od roku 1989, zřizovatelem je Město Trutnov. Součástí školy je školní jídelna, školní družina, školní klub Chobotnice a klub zájmové činnosti Eldorado. Škola je zapojena do akce „Školní mléko“ a „Ovoce a zelenina do škol“.

Ke sportovnímu využití slouží velká tělocvična, dvě malé tělocvičny a zrcadlový sál pro taneční a gymnastickou přípravu. V areálu školy je stadion a hřiště pro školní družinu. Škola provozuje i rekreační středisko v Horním Bradle.

V tomto školním roce se ve škole vzdělává 520 žáků ve 24 třídách podle školního vzdělávacího programu „Škola pro děti, škola plná života“. Naše škola není výběrová, ale je otevřená všem dětem. Od šestého ročníku si žáci mohou zvolit rozšířenou výuku informatiky a speciální tělesné výchovy. Na zdravý životní styl je zaměřena nejen výuka (např. volitelný předmět gastronomická praktika), ale též bohatá nabídka zájmových kroužků klubu zájmové činnosti Eldorado a mimoškolní činnosti klubu Chobotnice pro 4. – 9. ročníky. Chlapci a děvčata 1. – 3. tříd mohou navštěvovat 5 oddělení školní družiny, kde je pro ně denně připravený nabitý program. Výsledky své práce děti prezentují na akcích pro veřejnost, jejich výtvarné práce pravidelně zdobí interiér školy.

Během prázdnin škola organizuje pro své žáky letní tábor v Horním Bradle a příměstský týdenní tábor. Každý druhý rok v červnu trutnovské základní školy a místní gymnázium pořádají sportovní olympiádu, v níž žáci soutěží v několika kategoriích a mnoha disciplínách. Do života školy jsou žáci zapojováni prostřednictvím žakovského parlamentu, v němž jsou voleni zástupci 2. až 9. tříd. Vzhledem k epidemiologické situaci s COVID-19 byly tyto akce v roce 2020 zrušeny.

Z hlediska prevence rizikového chování můžeme mezi riziková prostředí v areálu školy zařadit školní třídy, WC, prostory šaten a na 2. stupni zadní schodiště. Vysoce rizikový je prostor v okolí školy, kde se v odpoledních hodinách schází děti a mládež holdující návykovým látkám, nebezpečným sportovním aktivitám, popř. ničí majetek školy (schodiště ke klubu Chobotnice a betonové květináče jsou znečištěny odpadky a nedopalky, zadní část budov). Dalším z rizikových faktorů naší školy je nevhodné chování žáků vůči dospělým.

3. Analýza současného stavu školy– SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• Dobré klima školy • Zkušený pedagogický sbor • Dobré vztahy mezi pedagogy • Kvalifikovanost pedagogického sboru • Pořádání mimoškolních akcí • Ochota pedagogů vzdělávat se • Funkční školní poradenské pracoviště • Spolupráce vedení školy s metodikem prevence • 30-ti letá tradice školy • Prezentace školy formou webových stránek, školního Zpravodaje, facebooku • Dobrá vybavenost školy • Vysoká úroveň vybavení didaktickou technikou (počítače, tablety, interaktivní tabule, počítačové učebny, učebna robotiky) • Školní knihovna • Pěkná výzdoba školy, čisté prostředí • Nabídka aktivit ve ŠD a školním klubu pro žáky 1. – 9. tříd • Široká nabídka mimoškolní činnosti (zájmové kroužky) • Nabídka letních táborů • Péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami • Organizace preventivních programů pro žáky všech ročníků • Existence žákovského parlamentu • Třídnické hodiny rozvrhu tříd • Spolupráce s PPP, SPC, SVP Varianta, OSPODem, policií • Realizace exkurzí, výletů, besed, výchovně vzdělávacích akcí • Široká nabídka volitelných předmětů • Vymezení pravidel ve třídách • Uplatňování individualizovaného přístupu k žákům • Nastavené tradice školy – spolupráce 1. a 9. tříd, vánoční den, pasování	• Jsme sídlištní škola • Velká budova s několika pavilony • Špatný stav školního hřiště • Zhoršená komunikace mezi pracovištěm 1. – 3. tříd + ŠD a pracovištěm 4. – 9. tříd vzhledem k velikosti budovy • Vyšší věkový průměr pedagogického sboru • Častější formou výuky je frontální výuka • Vyšší počty žáků ve třídách na 2. stupni • Formální spolupráce s rodiči • Nízká účast rodičů na nabízených besedách a akcích pro rodiče (vyjma školní akademie) • Práce s nadanými žáky • Vulgární vyjadřování některých žáků • Nevhodné chování některých žáků k dospělým osobám • Skryté záškoláctví • Vandalismus • Zneužívání mobilů • Kouření, e-cigarety, konzumace alkoholu mimo školu, zneužívání marihuany mimo školu • Zachyceno vzájemné ubližování • Nevyhovující práce lektorů DDM Jednička ve Dvoře Králové je příčinou nevyužití dopravního hřiště

• prvňáčků na čtenáře apod. • Účast na soutěžích a olympiádách • Slavnostní předávání vysvědčení žákům 9. tříd • Zařazení do projektu Mléko do škol, Ovoce do škol na 1. stupni ZŠ a v sedmých třídách • Dobré plánování akcí na celý školní rok • Pravidelné pořádání sportovních kurzů – plavání, bruslení, lyžařský, cykloturistický, vodácký • Pravidelné pořádání adaptačního kurzu pro žáky 6. tříd	
Příležitosti	Rizika
• Získávání finančních prostředků v grantových projektech • Finanční zajištění ze strany zřizovatele • Otevření školy jako sportovního a kulturně vzdělávacího centra • Spolupráce s ochotnými rodiči • Vnější evaluace školy – účast ve srovnávacích testech a soutěžích • Spolupráce se vzdělávacími institucemi • Spolupráce s PPP, SPC, SVP, policií • Spolupráce s mateřskými školami	• Nízké společenské ohodnocení práce učitele • Nedostatečná podpora učitelů ze strany některých rodičů • Vysoká zátěž učitelů administrativními úkony • Časté změny legislativy • Ve škole vysoký podíl žáků z neúplných rodin a ze sociálně znevýhodněného prostředí • Podceňování užívání některých drog (alkohol, cigarety, marihuany) ze strany rodičů • Volný čas některých žáků není smysluplně naplněn • Nedaří se pracovat s žáky jiného etnika

Počet řešených případů rizikového chování (neomluvená nebo zvýšená absence ve výuce, neplnění školních povinností, nevhodné chování vůči dospělým) žáků za celou školu byl přiměřený velikosti školy (viz Příloha č. 5 Vyhodnocení PPŠ za rok 2019/20 a Výroční zpráva za školní rok 2019/2020). Počet případů rizikového chování byl ovlivněn uzavřením škol od 10. 3. 2020 a přechodem na distanční výuku.

Je nutné i nadále od žáků vyžadovat dodržování školního řádu, pravidel slušného chování a vést je k odpovědnosti za své chování a jednání. Velice důležitá je práce třídních učitelů, kteří v rámci třídních akcí a třídnických hodin ve spolupráci se školním metodikem prevence podporují budování zdravých vztahů v kolektivu a provádět pravidelnou diagnostiku jak žáků, tak třídy. V letošním školním roce mají všichni třídní učitelé 4. – 9. ročníků zařazenou třídnickou hodinu 1 x měsíčně v rozvrhu. Do systému prevence jsou zapojeni všichni pedagogičtí pracovníci v rámci předmětových komisí. Jejich spolupráce a důslednost při vykonávání dohledu nad žáky přispívá ke zvýšení kázně během přestávek.

Podle doporučení ČŠI pro školní rok 2020/2021 je nutné vytvořit systém podpory pro žáky, které ovlivnila distanční výuka.

Podle závažnosti situace spolupracují třídní učitelé se zákonnými zástupci, výchovnou poradkyní, školními metodiky prevence, popř. dalšími odborníky (Pedagogicko-psychologická poradna, policie, OSPOD, Středisko výchovné péče atd.). Od 1. října 2016 se školní poradenské pracoviště školy rozšířilo o školního speciálního pedagoga.

4. Aktivity školního metodika prevence (ŠMP)

- Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy
- Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na rizikové chování
- Pravidelná účast na schůzkách metodiků prevence ZŠ v PPP, spolupráce s Městskou policií v Trutnově, Policií ČR
- Účast na seminářích v rámci prevence rizikového chování
- Tvorba informativní nástěnky v rámci prevence rizikového chování, informace ŠMP na školních webových stránkách
- Konzultační hodiny – viz Příloha č. 1
- Spolupráce s vedením školy, třídními učiteli a výchovným poradcem při zachycování varovných signálů s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd
- Předávání informací o problematice rizikového chování a „trendech“ v oblasti sociálně negativních jevů pedagogickým pracovníkům školy
- Spolupráce se žakovským parlamentem
- Podíl na zajišťování podpůrných opatření pro žáky s SVP

5. Tým spolupracovníků

Naší snahou je, aby se na prevenci rizikového chování žáků podíleli ve škole všichni třídní učitelé a ostatní pedagogičtí pracovníci ve spolupráci s vedením školy a školním poradenským pracovištěm (výchovný poradce, školní speciální pedagog a školní metodici prevence).

CÍLE PROGRAMU

Cílem primární prevence je zvýšit odolnost žáků vůči rizikovému chování a vést je ke správným postojům vůči zátěžím a problémům. Dlouhodobé a střednědobé cíle prevence rizikového chování jsou součástí dokumentu Strategie primární prevence 2019 - 2027.

Základní formy rizikového chování :

- **Interpersonální agresivní chování** - agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií; násilí, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
- **Delikventní chování** ve vztahu k hmotným statkům – vandalismus, krádeže, sprejství a další trestné činy a přečiny
- **Záškoláctví** a neplnění školních povinností
- **Závislostní chování** – užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- **Rizikové sportovní aktivity, prevence úrazů**
- **Rizikové chování v dopravě, prevence úrazů**

- **Spektrum poruch příjmu potravy**
- **Negativní působení sekt**
- **Rizikové sexuální chování**
- **Domácí násilí, týrání, zneužívání a zanedbávání dětí**
- **Bezpečné školní klima**

Preventivní program školy slouží k realizaci preventivních aktivit v těchto oblastech rizikového chování:

Krátkodobé cíle:

- Výchova žáků ke zdravému životnímu stylu – správné stravovací návyky, sportovní aktivity
- Výchova k rozvoji pozitivního sociálního chování – omezení ničení majetku školy
- Rozvíjení schopností zvládat zátěžové situace – reakce v afektu a při psychickém nátlaku
- Budování bezpečného prostředí a pozitivního klimatu školy – zaměřit se na vztahy mezi žáky, omezení vulgárních projevů, zlepšení vzájemné komunikace učitel – žák, učitel - rodič, učitel – učitel, učitel – vedení školy
- Zajistit preventivní programy zaměřené na prevenci kouření (včetně e-cigaret) a zneužívání marihuany, bezpečné sexuální chování
- Práce s třídním kolektivem prostřednictvím třídnických hodin – zaměřit se na patologické vztahy v kolektivech tříd, prevence šikany
- V rámci výuky ICT a v preventivních programech se zaměřit na kyberšikanu a počítačovou kriminalitu
- Zmapovat dosažený pokrok u žáků a naplánovat výuku a její zaměření na doplnění nezbytných znalostí a dovedností

Témata jsou zařazena ve výuce a některá z nich jsou náplní dalších aktivit školy (kohezní pobyt, preventivní programy, přednášky, besedy, branně ekologický den atd.).

Pro jednotlivé cílové skupiny jsme si stanovili tyto cíle:

1. Žáci

- informovat všechny žáky školy v oblasti sociálně patologických jevů
- systematicky vést žáky ke zdravému životnímu stylu, snažit se zapojit školu do systému škol podporujících zdraví
- naučit žáky využívat volný čas, vybírat si z dostatečného množství zájmových kroužků naší školy a organizací ve městě
- podporovat vlastní aktivity žáků a rozvíjet jejich sociálně komunikativní dovednosti
- rozvíjet schopnosti žáků řešit problémy, případně schopnosti nalézt pomoc pro jejich řešení a činit samostatná, zodpovědná rozhodnutí
- snaha vytvořit vyhraněný negativní vztah k návykovým látkám přiměřeně věku žáků
- pěstovat právní vědomí, mravní a morální hodnoty

- dbát na dobré vztahy mezi spolužáky ve třídě, udržovat přátelské vztahy a spolupráci v rámci tříd na celé škole, podporovat pozitivní vzájemné vztahy mezi žáky a pedagogickými pracovníky
- podporovat pozitivní vzájemné vztahy mezi pedagogickými a nepedagogickými pracovníky školy, neboť ovlivňují chování žáků a klima školy
- posilovat u dětí sebedůvěru a sebevědomí, začleňovat méně průbojné žáky do kolektivu, odstraňovat nevhodné chování mezi žáky, naučit děti nést odpovědnost za své chování

2. Učitelé

- zapojit celý pedagogický sbor školy do systému prevence
- všeobecnou primární prevenci integrovat do běžné výuky
- informovat učitele o všech „trendech“ v oblasti rizikového chování žáků
- pozornost věnovat mladším kolegům

3. Rodiče

- aktivně spolupracovat s rodiči žáků v rámci třídních schůzek a konzultací
- vytvářet prostředí důvěry mezi jednotlivými účastníky vzdělávacího procesu (rodiče - učitelé - žáci)
- předávat rodičům důležité informace z oblasti rizikového chování žáků
- informovat rodiče o realizaci preventivních programů prostřednictvím třídních schůzek, Zpravodaje, webových stránek školy a facebooku
- informovat rodiče o dění ve škole formou Dne otevřených dveří, pokud se uskuteční dle aktuální epidemiologické situace
- zprostředkovávat rodičům kontakty se spolupracujícími organizacemi, budou-li mít zájem
- nabídnout rodičům dle nabídky vzdělávací akce – dle epidemiologické situace

4. Metody a formy práce k osvojení preventivních dovedností

- metody aktivního učení, skupinová výuka – komunikace, spolupráce, spoluodpovědnost za práci a průběh hodiny, společné řešení úkolů, modelové situace, výměna názorů
- zadání problémového úkolu
- práce s internetem
- projektové vyučování
- diskuse na dané téma
- samostatné práce - výtvarné práce, slohové práce, referáty, zprávy z médií
- individuální přístup k žákům – především k těm, kteří stojí mimo kolektiv
- třídnické hodiny, komunitní kruhy – řešení konfliktů, využití simulačních her, diskuse, nácvik komunikace, hraní rolí
- aktivity na sebezpoznání

- výlety a další akce tříd, sportovní kurzy – nastavení pravidel, budování a upevňování pozitivních vztahů mezi žáky a mezi žáky a učiteli, prvky zážitkové pedagogiky, posilování sebevědomí, důvěry atd.
- besedy a přednášky s odborníky
- třídní schůzky, individuální pohovory s rodiči

Při zařazování témat prevence rizikového chování se příliš neosvědčily klasické metody výuky, jako je samotný výklad a frontální výuka. Mnohem vhodnější je vybírat z metod, které nutí žáka aktivně se zapojovat do výuky a tvořit tak výuku společně s učitelem či lektorem. Dovednosti, znalosti a postoje, které si žáci osvojí, korespondují vždy s věkem a navazují na předcházející zkušenosti.

5. Učební materiály, pomůcky

Videokazety + DVD v kabinetě ŠMP:

- Drogová problematika; sexuální výchova – 5 dokumentárních filmů
- Oči hadů – I. – III. díl
- Mezi stěnami – šikana
- Preventivní balíčky (po 10 CD) – příběhy s metodickými pokyny
- Řekni drogám ne
- Kouření a já
- Předávkování drogou
- Přírodní drogy
- Drogy
- Kam vedou drogy
- Prevence obchodu se ženami
- Pravda o drogách
- Zdraví

Videokazety + DVD v kabinetě ČvS:

- Etiketa – I. a II. díl
- Chování – člověk mezi lidmi – I. a II. díl
- Důstojně mezi lidmi
- Droga C₂H₅OH
- Kouření není moderní
- Islám
- Křesťanství

Knihovna ŠMP:

- Časopis Prevence – ročníky: 2004 až 2013
- Dvořák, D. - *Metodika vzděl. programů prevence drog. závislostí HIV/AIDS*. Praha: Filia Nova, 1995
- Kalina, K. – *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drog. závislostí*. Praha: Filia Nova, 2001

- Kalina, K - *Kvalita a účinnost v prevenci a léčbě drogových závislostí*. Praha: A.N.O. a SANANIM, 2000
- Kalina, K. a kol. – *Drogy a drogové závislosti. Mezioborový přístup*.
- Alkohol a jiné drogy – pracovní sešit
- Úvod do sexuality – pracovní sešit
- AIDS – pracovní sešit
- Výživa a vaše zdraví – pracovní sešit
- Griffínová, Musson, Allenová, Kissingerová – *Cesta ke svobodě*
- Cesta ke svobodě – pracovní sešit
- Miroslav Procházka - *Metodik prevence a jeho role na základní škole*, Pasparta 2019

Knihovna VP:

- Kolář, M. - *Bolest šikanování*. Portál, 2001
- Zelinková, O. – *Poruchy učení*. Portál, 2009
- Grecmanová H. – *Klima školy*. Hanex Olomouc, 2008
- Belz, H., Siegrist, M. – *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Portál, 2001
- Starý, K. a kol. – *Pedagogika ve škole*. Portál, 2008
- Kincherová, J. – *Psychologické testy pro kluky a děvčata*. Portál 1998
- Jedlička, R. a kol. – *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. 2004
- Langer, S. – *Problémový žák na prvním stupni základní školy*. Kotva, 1999
- Train, A. – *Nejčastější poruchy chování dětí*. Portál, 2001
- Karnsová, M. – *Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem*. Portál 1995
- Časopis Třídni učitel – čtvrtletník
- Kolář M. – *Nová cesta k léčbě šikany*, Portál 2011
- Gillernová I. – *Sociální dovednosti ve škole*, Grada 2012
- Hermochová S. – *Hry pro rozvoj skupinové spolupráce*, Portál 2014
- Jenett W. – *ADHD 100 tipů pro rodiče a učitele*, Edika 2013
- Martínek Z. – *Agrese a agresivita v předškolním a mladším školním věku*, Grada 2015
- Tesařová M. a kol. – *Jak na žáky*, Portál 2016
- Závěrková M. – *Jak se žije s ADHD*, Pasparta 2016

SPECIFICKÁ PREVENCE

1. Témata prevence zařazovaná do vyučovacích hodin

Stěžejní témata pro 1. stupeň:

- vztahy mezi lidmi (rodina, vrstevníci) – prevence šikany, domácího násilí atd.
- osobní bezpečí – chování v různých situacích, vztah k cizím lidem
- návykové látky – kouření, alkohol a jejich nebezpečí; opilí lidé a jejich chování
- zdraví, úrazy, bezpečnost silničního provozu
- ochrana přírody
- etická výchova

V rámci prevence kouření na 1. stupni využíváme materiály projektu Normální je nekouřit.

Termín: *v průběhu školního roku*
Zodpovídají: *všichni pedagogové*

1. až 3. ročník

- zdravé vztahy – kamarádství (výběr kamaráda); moje rodina (prevence týrání a zneužívání); chování k cizím lidem (způsoby odmítání)
- bezpečné chování – ve škole, venku, doma; bezpečí na silnici a v dopravních prostředcích; prevence úrazů; sebedůvěra
- slušné chování ve škole i na veřejnosti – pozdrav; uvolnění místa cestujícím
- zdravý životní styl – zdravé jídlo, režim dne
- ochrana přírody – živá a neživá příroda
- návykové látky – léky, cigarety, alkohol; poškozování zdraví

4. až 5. ročník

- zdravé vztahy – ve škole, v rodině, ve společnosti; odmítání ubližování, šikany, osobní bezpečí – kde najdu pomoc (učitel, rodič, linka důvěry, schránka důvěry), bezpečí v silničním provozu, sebezpoznaní, sebedůvěra; odmítání poškozování věcí, vandalismu, nebezpečí internetu a sociálních sítí
- ochrana přírody
- zdravý životní styl – výhody zdravého člověka, činnosti vedoucí ke zdraví, prosazování zdravého životního stylu
- výchova k rodičovství – ohleduplnost k dívkám, ženám; ochrana vlastního zdraví před zneužitím; funkce rodiny
- návykové látky – léky, cigarety, alkohol, sociální a zdravotní rizika zneužívání, nácvik odmítání
- finanční gramotnost – kapesné, rozpočet

Prevence rizikového chování ve školní družině

Preventivní program naší družiny spočívá především v budování kvalitních sociálních vazeb a vztahů mezi žáky a mezi žáky a vychovatelkou, a to na základě vzájemné empatie a tolerance. Snažíme se v odděleních vytvářet prostředí „duševní pohody“ pro všechny žáky i pro nás, vychovatelky. Naším cílem je, aby se všechny děti v naší školní družině cítily bezpečně a spokojeně. Děti nám musí důvěřovat.

Žáky vedeme k osvojování těchto sociálních dovedností:

- schopnost vyjádřit opačný názor, než jaký mají vrstevníci, vychovatelky nebo rodiče,
- schopnost požádat o jakoukoliv laskavost kohokoli ve svém okolí,
- schopnost zahájit rozhovor s druhým vrstevníkem v oddělení, s vychovatelkou či jiným dospělým,
- schopnost pozvat vrstevníka k účasti na nějaké činnosti,
- schopnost pochválit druhého a schopnost přijmout pochvalu,
- schopnost požádat o pomoc při řešení problému,
- schopnost odmítnout nerozumný návrh.

Děti se podílejí na vytváření týdenních plánů. Zpravidla vždy v pátek dáváme dětem v jednotlivých odděleních prostor k hodnocení týdne. Děti se vyjadřují k činnostem, co se jim líbilo, nelíbilo. Mohou být kritičtí, vedeme je ke zdravé sebekritice. I v průběhu týdne s dětmi hodnotíme různé činnosti a zde dbáme na to, aby se děti samy vyjádřily a zhodnotily výsledek své činnosti. Při soutěžích dbáme na to, aby soutěž vedla děti k družnosti a vzájemné podpoře, nikoliv k nevraživosti a výsměchu poraženým.

V rámci prevence rizikového chování se zaměřujeme při naší každodenní činnosti na pěstování komunikačních dovedností. Vedeme děti k tomu, aby uměly naslouchat druhým, aby uměly kultivovaně hovořit. V režimu dne využíváme vhodných chvil (ranní nebo koncová družina – méně dětí) k povídání si s dětmi, dáváme dětem prostor, aby ony samy povídaly a vychovatelé jim naslouchali. Zde nám pomáhají hry pro rozvoj komunikačních schopností, sebevyjádření.

Výchovné cíle preventivního programu:

- výchova k odpovědnosti za svou osobu a své zdraví,
- posilování citových vazeb,
- budování komunikačních dovedností v různých sociálních prostředích,
- vést k odpovědnosti za své chování,
- učit objektivně hodnotit své jednání a přijímat důsledky svého chování,
- naučit pravidlům společenského chování a v denním životě je užívat,
- posilovat u dětí jejich sebevědomí a učit je schopnosti nepodléhat cizím negativním
○ vlivům.

Stěžejní témata pro 2. stupeň:

- záškoláctví
- šikana a kyberšikana
- rasismus, xenofobie
- kriminalita, vandalismus, delikvence
- lidská sexualita
- zneužívání návykových látek; virtuální drogy
- politický a náboženský extremismus
- zdraví (osobní bezpečnost, prevence nemocí, HIV/AIDS, první pomoc)
- ochrana kulturního dědictví a hodnot; ochrana životního prostředí
- etická výchova
- vztah k práci
- finanční gramotnost – peníze, majetek, dluhy

Na 2. stupni se témata prohlubují a přidávají se další (problematika zneužití a týrání, pohlavně přenosné nemoci aj.). Díky účasti školy v projektu Jeden svět na školách máme k dispozici řadu DVD s krátkými tematicky zaměřenými dokumenty. V návazných aktivitách si žáci upevňují postoje k daným tématům.

Termín: v průběhu školního roku
Zodpovídají: všichni pedagogové

6. ročník

- kulturní hodnoty a tradice
- vztahy mezi lidmi a formy soužití – rodina
- vztahy v kolektivu – přechod na 2. stupeň; vrstevnické vztahy; party; přijetí pravidel chování ve skupině; odmítání všech forem šikany; obrana proti kyberšikaně, bezpečné užívání sociálních sítí; odmítání rasismu, intolerance
- bezpečné chování – osobní bezpečí včetně dopravní výchovy
- zdravý životní styl – zdravá výživa; poruchy příjmu potravy; volný čas a jeho smysluplné využití; obrana proti stresu; motivace k pohybu a sportu
- sebepoznání a sebedůvěra – posilování sebedůvěry a zdravého sebevědomí; asertivní chování; řešení problémů a konfliktů, žádost o pomoc; spolupráce ve skupinách; verbální a neverbální komunikace; vyjadřování vlastního názoru, umění stát si za svým rozhodnutím, nést důsledky svého jednání
- sexuální výchova – ochrana osobního zdraví; rodina a rodičovství, hodnoty při výběru partnera; náhradní rodinná péče; odpovědnost za své chování; pohlavně přenosné nemoci (AIDS apod.), ochrana před nimi
- záškoláctví – práva a povinnosti (školní řád); kde hledat pomoc v případě problému
- ničení majetku, vandalismus – osobní a společný majetek; vliv prostředí na kvalitu života
- návykové látky – v celé šíři, ostatní závislostní chování, sociální a zdravotní rizika; odmítání všech závislostí; nácvik odmítání – „Ne, nechci“ (proč jsem se tak rozhodl; alternativní řešení)

7. ročník

- návykové látky; patologické hráčství, bezpečné využívání počítačů
- zdravé vztahy – dospívání, vztahy k vrstevníkům, rodičům, dospělým; hygiena v dospívání; šikana; formy zneužívání dětí
- zdravý životní styl – zdravá výživa; poruchy příjmu potravy; volný čas
- komunikace – způsoby vyjadřování – vulgarismy; svěřování se s problémy; komunikace s organizacemi poskytujícími pomoc
- morálka – ve škole, v rodině, na veřejnosti

8. ročník

- návykové látky – rizika part; virtuální drogy
- zdravé vztahy – vztahy ve dvojici, v kolektivu; kvalita vztahů
- zdravý životní styl – zdravá výživa; poruchy příjmu potravy; zdraví – lidské tělo, první pomoc; obrana proti stresu
- sebepoznání a sebedůvěra – vnitřní svět člověka; problémy a konflikty – řešení nebo únik od nich; sexuální výchova – pohlavní soustava; antikoncepce; obrana před přenosnými nemocemi; HIV/AIDS
- prevence kriminality – budování právního vědomí žáků; přestupky, trestné činy
- osobní bezpečí včetně dopravní výchovy

9. ročník

- návykové látky – alkohol, drogy
- zdravé vztahy – vztahy ve dvojici; výběr partnera; chození; bezpečné zahájení sexuálního života; obchod se ženami; prevence zneužívání

- osobní bezpečí – nebezpečné komunikativní praktiky; prevence manipulativního jednání; nebezpečí působení sekt a kultů; subkultury mládeže
- lidská práva - odmítání rasismu; intolerance; diskriminace
- zdravý životní styl
- prevence kriminality
- bezpečný internet

2. Kohezní pobyt

Kohezní pobyt žáků 6. tříd – září – zodp. TU, ŠMP

3. Vrstevnické programy

Jsme, jací jsme - projekt pro žáky 3. ročníku – prosinec – zodp. ŠMP

Nenič své chytré tělo (C. Raynerová) – četba 3. ročník – průběžně – zodp. TU

Mezilidské vztahy - koheze - projekt pro žáky 4. ročníku – duben – zodp. ŠMP

Moderní je nekouřit - projekt pro žáky 5. ročníku – duben – zodp. ŠMP

4. Diskusní besedy a přednášky s odborníky

Zdravé zuby – beseda pro 1. – 3. ročník - zodp. ŠMP

Prevence šikany se SZŠ TU – 4. – 5. ročník, zodp. ŠMP

Drogy a závislosti – pro 9. ročník - zodp. ŠMP

Čas proměn – přednáška pro dívky 7. ročníku – zodp. ŠMP

Bezpečný internet – beseda pro 4. a 7. ročník s p. uč. Hetešem, zodp. ŠMP

Surfuj bez nehod – pro 1. stupeň (internetový program Kpbi)

Bezpečnost na internetu – pro 2. stupeň (internetový program Kpbi)

Bezpečné chování na internetu, kyberšikana, sociální sítě - beseda pro 6. ročník s p. uč. Hetešem, zodp. ŠMP

Přednáška PČR - pro 6. ročník provede PČR nebo Městská policie, zodp. ŠMP

Sex, AIDS a vztahy – pro 9. ročník - zodp. ŠMP

Právní vědomí, trestní odpovědnost – pro 9. ročník provede BPA, s.r.o. Malé Svatoňovice - zodp. ŠMP

5. Interaktivní programy

Programy dle nabídky spolupracujících subjektů – v průběhu školního roku - zodp. ŠMP

Normální je nekouřit – program pro 1. – 3. ročník, provádí průběžně TU – zodp. ŠMP

Etické dílny – povede Ing. Bc. Mihatschová, zodp. ŠMP

Nakupujeme se zdravou 5 – 4. – 5. třídy, zodp. TU + ŠMP

NESPECIFICKÁ PREVENCE

1. Adaptační programy

Každý třídní učitel má možnost zorganizovat adaptační program pro svou třídu ve spolupráci se ŠMP a VP.

2. Kurzy

Povinný kurz plavání na 1. stupni – 1. – 3. třídy v průběhu šk. roku – zodp. TU (ve školním roce 2020/2021 zatím zrušeno z hygienických důvodů)

Kurz bruslení na 1. stupni – 1. – 3. třídy v průběhu šk. roku – zodp. TU

Kurz lyžování pro děti školní družiny – dle nabídky – zodp. vedoucí vychovatelka ŠD

Lyžařský kurz – 7. ročník, zodp. Mgr. Pospíšilová

Cykloturistický kurz – zodp. Bc. J. Šembera

Vodácký kurz - 9. ročník zodp. Z. Heteš

3. Diskusní besedy a přednášky s odborníky

Příběhy bezpráví – 9. ročník – 1. čtvrtletí – zodp. ŠMP

Hasík – pro 2. ročník a v 6. ročníku, zodp. ŠMP

4. Interaktivní programy

AKCE ŠD

Vzhledem k hygienické situaci s onemocněním COVID-19 se akce ŠD omezí pouze na venkovní aktivity.

Září: Co ukrývá les

Leden: Putováním za Yettim

Únor: Týdenní kurz lyžování

Březen: Barevný týden

Duben: Čarodějnický rej

Květen: ŠD v pohybu – atletický pětiboj

5. Charitativní akce

Zapojení se do akcí dle nabídky v průběhu školního roku – zodp. ŠMP ve spolupráci se žákovským parlamentem a KZČ

6. Jednorázové akce – budou se konat dle aktuální epidemiologické situace

- slavnostní zápis budoucích prvňáčků, jejich přivítání na začátku školního roku a jejich pasování na čtenáře - na akcích se podílí žáci devátých ročníků
- spolupráce s mateřskými školami
- slavnostní rozloučení s deváťáky
- den otevřených dveří – žáci se podílí na výzdobě školy a programu pro rodiče Mikulášská nadílka – zajišťuje klub zájmové činnosti
- vánoční dílny a besídky
- Týden zdraví - 1. – 9. ročník

- školní akademie - prezentace recitačních, pěveckých, tanečních, hudebních a vědomostních dovedností žáků školy, prezentace ŠD a zájmových kroužků
- sběr papíru – organizuje školní družina, Klub zájmové činnosti Eldorádo (prozatím zrušen)
- předmětové soutěže a olympiády – organizují vyučující jednotlivých předmětů
- výlety, exkurze, akce školní družiny a školního klubu
- letní tábory
- další akce, které jsou součástí školní preventivní strategie

Termín: *v průběhu školního roku, upřesnění v kalendářních plánech*

Zodpovědnost: *ŠMP, všichni pedagogové a vychovatelé*

DOPLŇKOVÉ AKTIVITY

1. Volnočasové aktivity

Během volného času jsou mnohé děti nejvíce vystaveny vlivu sociálně negativních jevů. Proto je nezbytně nutné nabídnout dětem smysluplné využití jejich volného času. Naše škola nabídne dětem tyto aktivity ve formě zájmových kroužků organizovaných klubem zájmové činnosti Eldorádo (viz. Příloha č. 4).

Kromě toho si žáci mohou vybírat z bohaté nabídky akcí školní družiny a klubu Chobotnice.

2. Informační nástěnka ŠMP

je umístěna v přízemí 2. stupně vedle vstupu do cvičného bytu a v průběhu školního roku se aktuálně obměňuje (informace pro rodiče, témata drog a kouření, šikany, lidských práv, prevence úrazů, ...).

3. Schránka důvěry – v elektronické podobě, Nenech to být (NTB)

4. Kulturní a výchovně vzdělávací akce

- kulturní představení – film, divadlo, výchovný koncert

PREVENTIVNÍ AKCE PRO RODIČE

- seznámení rodičů se ŠPP, PPŠ, školním řádem
- nabídka konzultačních hodin VP, ŠMP
- na třídních schůzkách zařazovat témata o nebezpečí zneužívání návykových látek
- zapojení a spolupráce třídních učitelů s rodiči při konání a organizaci mimoškolních aktivit
- distribuce informačních materiálů
- zpřístupnění adresáře poskytovatelů služeb s ohledem na problematiku zvládání sociálně nežádoucího chování u dětí a v rodině

PREVENTIVNÍ AKCE PRO UČITELE

ŠMP nabídne pedagogickým pracovníkům materiály do výuky a na třídnické hodiny a bude je pravidelně informovat o akcích primární prevence na škole.

Pedagogům, stejně jako rodičům, budou opět nabídnuty poradenské služby Školního poradenského pracoviště a zprostředkování odborné pomoci.

Škola dále nabízí učitelům časopis Třídní učitel.

SPOLUPRÁCE S INSTITUCEMI A ORGANIZACEMI

- Pedagogicko-psychologická poradna Trutnov
 - Mgr. Jana Kaplanová, DiS, okresní metodik prevence
 - j.kaplanova@ppptrutnov.cz
 - 499 813 080
- Policie ČR Trutnov
 - Prap. Lukáš Vincenc, tiskový mluvčí, preventista
 - tisktu@mvr.cz
 - 974 539 207
- Městská Policie Trutnov
 - Mgr. Radek Svoboda, ředitel
 - svoboda@trutnov.cz
 - 499 803 382, 499 803 432
 - Mgr. Jan Bábik, koordinátor prevence kriminality
 - babik@trutnov.cz
 - 499 813 296
- Městský úřad Trutnov – odbor sociálních věcí, školství a zdravotnictví
 - Mgr. Dušan Rejl, vedoucí odboru
 - rejl@trutnov.cz
 - 499 803 330
 - Bc. Margita Hosmanová, vedoucí oddělení právní ochrany dětí
 - hosmanova@trutnov.cz
 - 499 803 331
- RIAPS (Regionální institut ambulantních psychosociálních služeb aneb „rychlá, intenzivní a přátelská služba“) Trutnov
 - riaps@riaps.cz
 - 499 814 890, 731 441 264
 - www.riaps.cz
 - Ambulance Trutnov
 - 725 720 341
 - Ambulance Dvůr Králové n. L.
 - 725 099 630
 - Kontaktní centrum a terénní služby (pro uživatele návykových látek)
 - 731 441 267
 - Manželské a rodinné poradenství
 - 731 441 264
 - Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Shelter

- 731 441 268
- Středisko výchovné péče Varianta Trutnov
 - Mgr. Světlana Geislerová, vedoucí pracoviště
 - svp.varianta@seznam.cz
 - 491 521 519 – sociální pracovnice, 778 530 224 – p. Geislerová
- Linka bezpečí
 - Problémy v rodinných vztazích, rozvod rodičů, vztahy s kamarády, problémy ve škole, ...
 - www.linkabezpeci.cz
 - 606 021 021 – Rodičovská linka
 - 116 111 – anonymní bezplatná 24 hodinová krizová linka
- Linka „Vzkaz domů“ pro děti, které odešly z domova
 - 800 111 113
- Linka důvěry Hradec Králové
 - 495 273 259

Seznam internetových stránek věnovaných prevenci

www.prevence-info.cz
www.minimalizacesikany.cz
www.sikana.org
www.bezpecne-online.cz
www.safeinternet.cz
www.seznamsebezpecne.cz
www.bezpecnyinternet.cz
www.horkalinka.net
www.odrogach.cz
www.drogy-info.cz
www.sananim.cz
www.e-nebezpeci.cz
www.e-bezpeci.cz
www.ncbi.cz
www.kpbi.cz

ROZPOČET

Finanční prostředky na programy primární prevence budou hrazeny jednak z prostředků školy (materiálové zabezpečení), jednak z příspěvků Nadačního fondu pro děti. Na kulturních i vzdělávacích akcích se také podílejí finančně zákonní zástupci žáků.

Další finanční prostředky se snaží získat ŠMP v rámci vypsání grantů.

SUPERVIZE

Supervizi PPŠ zajišťuje okresní metodik prevence Mgr. Jana Kaplanová, DiS, s níž školní metodik průběžně spolupracuje.

EVALUACE

Evaluace a metodika včasného odhalování rizik patří mezi základní kritéria vypracování preventivních programů či vzdělávacích akcí v oblasti sociálně nežádoucích jevů. Evaluací bychom měli získat poznatky o tom, jak konkrétně preventivní program funguje, co komplikuje jeho realizaci, co vše ovlivnilo program mimo předpokládané skutečnosti, co lze při realizaci očekávat, čeho se vyvarovat a na co se připravit.

Předmětem vyhodnocení je uskutečňovaný program, výsledky procesu změn, dopad na účastníky programu a dosažený efekt v porovnání se závěrem.

Způsob měření efektivity programu a statistické údaje:

- vedení vlastních záznamů o přehledu realizovaných kroků a aktivit v průběhu školního roku
- dotazníky prevence nežádoucích jevů, slohové práce, zpětné informace (schránka důvěry)
- ohlas u ostatních pedagogických pracovníků, vedení školy, žáků a rodičů
- spolupráce s třídními učiteli, třídnické hodiny
- připomínky žakovského parlamentu
- vedení deníku řešených případů rizikového jednání

Za vyhodnocení PPŠ na konci školního roku zodpovídá ŠMP.

DOKUMENTACE

ŠMP shromažďuje veškeré informace a zpětné vazby v průběhu PPŠ v daném období, eviduje výskyt rizikových forem chování u jednotlivých žáků, zápisy z jednání se žáky a rodiči, zpracovává na každý rok PPŠ. Na základě dokumentace vypracovává ŠMP v závěru školního roku hodnocení PPŠ.

PROPAGACE

Propagace školních aktivit v rámci prevence rizikového chování je zajišťována:

- předáváním informací na pedagogických radách školní metodičkou prevence, popř. vedením školy
- prostřednictvím informační nástěnky školní metodičky prevence a televize u hlavního vchodu školy
- prostřednictvím školního zpravodaje, rozhlasu a webových stránek školy
- pomocí místního a regionálního tisku
- facebook – stránky školy

ŘEŠENÍ PŘESTUPKŮ

Pravidla chování ve škole a na akcích pořádaných školou, zacházení se školním majetkem a zákaz užívání návykových látek vymezuje školní řád, který zároveň obsahuje sankce za jeho porušení. Řešení přestupků v oblasti kouření je součástí školního řádu. Řešení přestupků v oblasti alkoholu, dalších drog, šikany a dalších forem rizikového chování žáků se odvíjí od společenské nebezpečnosti celého případu. Většinu případů řešíme společně se zákonnými zástupci žáka na úrovni vedení školy, v závažnějších případech spolupracujeme s dalšími organizacemi a institucemi, které mají k dané problematice nejbližší. Nejzávažnější přestupky končí na Policii ČR. V případě, že se vyskytnou problémy v třídním kolektivu, bude provedena diagnostika ve spolupráci s VP, popř. se obrátíme na okresního metodika PPP nebo SVP Varianta.

Pomocníkem pro řešení problémů je Program proti šikanování a Doporučené postupy školy, které jsou přílohou tohoto PPŠ.

Žáci jsou se školním řádem seznámeni vždy v první školní den, dále pak opětovně v průběhu školního roku. Rodiče žáků jsou se školním řádem a ostatními dokumenty školy prokazatelně seznámeni na první třídní schůzce.

Postup pro případ, že se ve škole objeví podezření na zneužití návykových látek, nebo dojde k projevu jiného nežádoucího chování řeší přílohy č. 2, 3 preventivního programu školy.

Závěr

PPŠ je součástí výchovy a vzdělávání žáků po celou dobu povinné školní docházky. Je určen pro celý pedagogický sbor, žáky a rodiče. V rámci PPŠ je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence sociálně nežádoucích jevů s výcvikem v sociálních dovednostech.

Přílohy:

č. 1 – Konzultační hodiny školní metodičky prevence

č. 2 – Program proti šikanování

č. 3 – Co dělat, když

č. 4 - Rozpis všech kroužků Klubu zájmové činnosti Eldorado (přiložen zvlášť)

č. 5 – Vyhodnocení PPŠ pro školní rok 2017/18

č. 6 – Strategie prevence školní neúspěšnosti

Příloha č. 1 - Konzultační hodiny školních metodiků prevence

Ve školním roce 2020/21 budou konzultační hodiny:

Ing. Ilona Kutová – každou středu 7.00 – 7.45

Mgr. Hana Váňová – každý čtvrtek 7.00 – 7.45

V případě aktuální potřeby kdykoliv po předchozí domluvě.

Příloha č. 2 – Program proti šikanování

Program proti šikanování

Program proti šikanování doplňuje Preventivní program školy. Jeho cílem je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí pro všechny osoby, které se zde nacházejí.

Co to je šikanování?

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci nebo skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Může se realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace - tzv. **kyberšikana**. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetových stránkách apod.

Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

(Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č. j. 21149/2016)

Šikanou tedy není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt (byť s převahou jedné strany)
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor

Mezi šikanou a škádlením (přátelským, divokým, neobratným a agresivním) je velký vnitřní rozdíl. Jestliže svého kamaráda škádlím, tak očekávám, že to bude legrace nejen pro mě, ale i pro něj. Ale když vidím, že to jako legraci nebere, že je zraněný, pak pocítím lítost a omluvím se mu. U šikany je to obráceně – agresor chce druhému ublížit, chce ho ranit, má z toho radost. Nejenom, že se mu neomluví, ale své chování opakuje. A většinou násilí stupňuje.

(www.minimalizacesikany.cz)

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet
- třída projevuje zlomyslnou radost, když něco žák neumí nebo když se něco nepodaří, nápadné reakce třídy i na běžné projevy
- kritika žáka, výtky, okaté pokusy svalovat na něj vinu
- jeden žák vystupuje vůči druhému v roli „sluhy“
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, oběť je neoplácí

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů nebo odchází ze třídy a vrací se na hodinu s učitelem
- je nejistý, ustrašený, má-li promluvit před třídou
- působí smutně, nešťastně, stísněně, má blízko k pláči
- jeho prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- má často věci poškozené nebo znečištěné, rozházené, stále něco postrádá
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá výmluvy
- zvýšená nemocnost, pozdní příchody
- odřeniny, modřiny nedokáže uspokojivě vysvětlit

Aktivity školy v prevenci proti šikaně

Všichni pedagogičtí pracovníci by měli vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce. Vedou důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů, respektování identity a individuality jedince, pomáhají budovat pozitivní vztahy a úctu k životu druhého člověka, a tím i přátelské klima ve škole. Vztahy a chování pedagogických i nepedagogických pracovníků vůči sobě a vůči žákům ovlivňují chování žáků.

Další kroky naší školy v prevenci šikanování:

- spolupráce školního metodika prevence s okresním metodikem prevence a s dalšími organizacemi
- sociometrická šetření klimatu tříd – školy (plán hodnocení školy)
- besedy s odborníky – policie, RIAPS, Člověk v tísni aj.
- schránka důvěry
- prevence jako součást výuky a akcí školy – adaptační pobyty, kurzy, výlety, projekty, dozory
- prevence v mimoškolní činnosti – zájmové vzdělávání, letní tábory
- prevence v aktivitách školní družiny, školního klubu a žakovského parlamentu
- prevence v rámci třídnických hodin – práce s dynamikou třídy, se skupinou
- vzdělávání pedagogického sboru v otázkách práce se třídou, metodika prevence a výchovného poradce v otázkách rizikového chování, předávání informací
- nástěnky – informace dětem, rodičům
- spolupráce s rodiči

Při zjištění šikany mezi žáky postupujeme podle krizového plánu.

KRIZOVÝ PLÁN ŠIKANÝ (SPOLEČNÝ POSTUP PŘI ŘEŠENÍ)**I. SITUACE, KTERÉ ZVLÁDNE ŠKOLA SAMA:**

- První pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu
- Celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování

Zmapování symptomů:

1. Jde o šikanu?
 2. Kdo je obětí, popř. kolik je obětí?
 3. Kdo je agresorem, popř. kolik je agresorů? Kdo z nich je iniciátor, kdo je aktivní účastník?
 4. Co, kdy, kde a jak dělali agresori konkrétním obětím?
 5. K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
 6. Jak dlouho šikanování trvá?
- výpovědi je nutné důkladně zapsat a následně vypracovat přehled se jmény iniciátorů, aktérů, agresorů a přesnými údaji kdy, kde, jak a co komu udělali

Základní scénář pro počáteční šikanu s běžnou formou:

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany
2. Rozhovor s informátory a oběťmi
3. Nalezení vhodných svědků
4. Individuální rozhovory se svědky
5. Ochrana oběti
6. Předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:
 - a) Rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)
 - b) Rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)
7. Realizace vhodné metody
 - a) Metoda usmíření
 - b) Metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise)
8. Třídnická hodina
 - a) Efekt metody usmíření
 - b) Oznámení potrestání agresorů
9. Rozhovor s rodiči oběti
10. Třídní schůzka
11. Práce s celou třídou

Řeší: učitel, který šikanu zjistil, ve spolupráci s třídním učitelem, metodikem prevence a výchovným poradcem (zástupcem vedení).

II. SITUACE, KDY POTŘEBUJE ŠKOLA POMOC ZVENKU:

- první pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu
- první pomoc (krizové scénáře) pro obyčejnou pokročilou šikanu
- první pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, patří sem např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování
- celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou

Základní krizový scénář pro výbuch skupinového násilí:

1. Zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany.

2. Bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.
3. Zalarmování dalších pedagogů na poschodí, domluva na spolupráci a postupu vyšetřování, informování vedení školy;
 - při zjištění pokročilé šikany je na místě přerušit výuku a domluvit se, kdo a co bude dělat,
 - žáky nenechat bez dozoru.
4. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi - zajištění průběžného hlídání celé třídy.
5. Pokračující pomoc a podpora oběti (přivolání lékaře).
6. Oznámení na policii, paralelně – navázání spolupráce se specialistou na šikanování, informace rodičům.
7. Vyšetřování – strategie:
 - rozhovor s obětí a informátory,
 - nalezení vhodných svědků,
 - individuální, příp. konfrontační rozhovory se svědky,
 - rozhovor s agresory, příp. konfrontace mezi nimi.
8. Léčba:
 - metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny,
 - léčba ve specializovaných zařízeních (diagnostické ústavy, SVP).

Řeší: metodik prevence, výchovný poradce (zástupce vedení) ve spolupráci s odborníky (PPP, SVP, Policie ČR, OSPOD aj.).

Taktika vyšetřování:

Závisí na odhadu vnitřního vývoje šikany, na věku dětí apod. Zatímco u pokročilé šikany je taktika psychologicky tvrdá a odborně složitá, u počáteční je psychologicky měkká a odborně méně náročná. Nicméně metody musejí mít vždy charakter překvapení a skrytosti. Taktika vyšetřování má čtyři části:

Zahřívací předkolo

- slouží k navození atmosféry
- u svědků – podpora, povzbuzení, zajištění pocitu bezpečnosti, ujištění o neprozrazení jejich spolupráce
- u falešných svědků a agresorů – práce s citovým napětím, navodit moment překvapení, šokovat, předkládat důkazy a detailní popisy jeho role při šikanování

Monolog

- můžeme ve vyšetřování vynechat. Slouží k tomu, aby žák - svědek nebo agresor svými slovy řekl, co se přihodilo.
- výslechová praktika „zapletení do vlastní lži“
- svědek nebo obviněný agresor musí souvisle vypovídat o tom, co se dělo

Dialog – není dialogem v pravém slova smyslu, jde v něm o:

- kladení otázek vyšetřovanému žákovi a jeho odpovědi na ně
- práci s citovým napětím, princip „přitlačení ke zdi“ – nabídka polehčujících okolností, když se přizná, v případě dalšího lhaní bude nekompromisně tvrdě potrestán
- rozvracení křivé a lživé výpovědi prostřednictvím rozporů, práce s přechyby
- práce s vnitřním konfliktem – přesvědčování o zbytečnosti a nevýhodnosti lhaní, „brnkání“ na citlivou strunu“

Konfrontace – není nutná v každém případě. Někdy se dělá buď mezi svědky - aby se ujasnily rozpory - nebo mezi agresory. Konfrontaci agresorů (posadíme je tváří v tvář) regulujeme, sledujeme rozpor mezi slovy a gesty.

Vedení rozhovoru:

- a) s obětí - volba otázek otevřených, projektivních a s otevřeným koncem
 - metoda aktivního naslouchání, povzbuzování, objasňování, parafrázování, zrcadlení pocitů, shrnutí, uznání
 - sdílení emocí, ošetření potřeb fyzických, psychických, klidný, podporující, dostatek času na sdělení – ticho
- b) s agresorem
 - direktivní, jasný, nekompromisní tón, možné zvýšit hlas, metoda bič/cukr
 - orientovat dotazy na detaily, rekapitulovat odpovědi
 - zůstat klidný emocionálně vyrovnaný
 - je důležité, na co se ptáme a jakým způsobem; kladenými otázkami agresora znejišťujeme, hledáme v jeho slovech rozpory, chytáme se přeroku atd.
 - významnou roli hraje neverbální komunikace (např. jak se na agresora díváme (dlouhý chladný pohled znejistí), v jaké jsme od něj vzdálenosti (příliš velká vzdálenost i přílišná blízkost zneklidňují), zda on sedí a my stojíme (pocit převahy))
 - užití tzv. výslechových praktik - „povození na kolotoči“ (zasypání otázkami, na které nedokáže přesvědčivě lhát), znejišťování (vyvolání dojmu, že vše už víme), odnímání důvěry (pochybnosti o pravdivosti jeho výpovědi), vzbuzování protireakce (podněcování k pravdivé výpovědi a přiznání)

Otázky, které je možné použít při vyšetřování:

Kombinovat uzavřené a otevřené otázky vedoucí k popisu situace. Uvedené otázky je nutné dále rozvinout, reagovat na odpovědi. Otázky nejdou ve sledu.

Pro oběť:

Jak se cítíš/ jak ti je?
Co se stalo?
Kde se to stalo?
Kdo u toho byl?
Jaký vztah máš k.....?
Stalo se něco takového již dříve?
Kdy to začalo a jak?
Pomohl ti někdo?
Viděl vás někdo?
Řekl jsi to někomu – požádal jsi o pomoc?
Bylo možné se bránit?

Pro informátory:

Co se stalo?
Kdy to začalo a jak?
Jak často se to děje?

Kde se to stalo?

Jak se chová oběť/agresor?

Pro agresora - otázky vyplývají z předchozích výpovědí oběti, svědků, neutrálních informátorů (vycházejí z diagnostiky třídy):

Co se stalo?

Co tě vedlo k tvému chování?

Co jsi dělal?

Popiš situaci?

Nutil tě někdo?

Kdo u toho byl?

Kde se to stalo?

Kde jsi byl ty?

Kde přesně jsi byl?

Stalo se něco takového již dříve?

Jaký vztah máš k?

Jak ses u toho cítil?

Co bys navrhoval za řešení ve tvé situaci?

Práce s rodiči:

1. Pravidelné informace na začátku školního roku od třídního učitele:

- co se považuje ve škole za šikanu a jak ji ve škole řešíme
- o existenci školního programu proti šikanování a kde se s ním mohou podrobně seznámit (v kanceláři školy, u metodika prevence, na webových stránkách školy)

2. Kontaktovat rodiče až po základním prošetření (pokud není přítomen vyšetřování externista jiné organizace) v případě, že jde o vyšetřování během běžné školní docházky. Telefonovat před svědky (mobilní telefon):

- informace o vyšetřování žáka
- jakou roli dítě ve vyšetřování zastává
- jaký průběh bude mít následující vyšetřování (délka, postup, výstup, ...)
- kdo se účastní vyšetřování (vedení, externisté...)
- požadavky na rodiče (vyzvednout dítě, spolupráce při vyšetřování, nabídka pomoci, ...)
- nedělat závěr

3. Osobní jednání s rodiči vždy za přítomnosti žáka a min. dvou svědků.

- informace o vyšetřování žáka – při předávání žáka, jaký průběh bude mít následující vyšetřování (krátce)
- informace o vyšetřování žáka – výsledek vyšetření
- seznámení s postupem vyšetřování
- seznámení s postihy
- další postupy a individuální doporučení – předat kontakty na návaznou síť poskytující individuální péči
- informace o možnosti odvolání v případě, že s postupem školy nejsou spokojeni a mají vůči němu výhrady (v první řadě by se měli obracet na ředitele školy, následně na zřizovatele, v poslední řadě na ČŠI)

Náprava

- potlačení příznaků onemocnění skupiny
- zastavení šikanování, obnovení platnosti norem, zabezpečení ochrany obětí

Metoda vnějšího nátlaku

1. a) individuální pohovor – u zárodečných podob – pedagogický nátlak mezi „čtyřma očima“ nebo setkání třídního učitele, agresora a jeho rodičů
b) komisionální pohovor – u vážných případů počátečních a vždy u pokročilých stádií
2. oznámení o potrestání agresorů před celou třídou
3. ochrana oběti (zajištění bezpečí, stálý kontakt s rodiči, případně zprostředkování péče v odborném zařízení)
4. práce s agresorem, případně zprostředkování péče např. v PPP, SVP, u jiných odborníků – klinického psychologa, psychiatra, psychoterapeuta

Třídní schůzka - sdělení o:

- o postizích
- dalších formách ošetření třídy:
 1. zvýšený dozor
 2. práce se třídou – vrstevnický program realizovaný PPP, práce s pravidly třídy
 3. režim – vyplněné přestávky, nadstandardní úkoly,.....
 4. represivní kroky – OSPOD, Policie
 5. monitoring třídy
- průběžné informování rodičů o průběhu a změnách (formou individuálních sezení za přítomnosti dítěte)

Učitelský sbor - sdělení o:

- o postizích
- zapojení do dalších forem ošetření třídy:
 1. zvýšený dozor
 2. režim – vyplněné přestávky, nadstandardní úkoly,.....
 3. monitoring třídy – seznámení pedagogů s principy monitoringu vyučujících v dané třídě

Opatření, která škola přijímá v souvislosti se šikanováním

- a) napomenutí TU, důtka TU, důtka ŘŠ
- b) snížení známky z chování
- c) v mimořádných případech: doporučení rodičům o dobrovolném umístění dítěte v SVP nebo diagnostickém ústavu, spolupráce s OSPOD, psychologem v PPP nebo RIAPS

Příloha č. 3 - Informace pro pedagogy – Co dělat, když

- zpracováno dle Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21 291/2010-28 (uveřejněn na webových stránkách školy)

1. tabákové výrobky (žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků**v prostorách školy)**

- zabránit další konzumaci, popř. odebrat další cigarety
- sepsat stručný zápis s vyjádřením žáka, odkud tabákový výrobek má; zápis předat ŠMP
- třídní učitel informuje zákonného zástupce
- třídní učitel navrhne kázeňské opatření v souladu se školním řádem (důtka ředitele školy)

2. alkohol (konzumace)

- alkohol je třeba žákovi odebrat (odevzdat ŠMP, popř. v kanceláři školy)
- je-li žák ohrožen na zdraví a životě, zajistí vyučující nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci
- jestliže akutní nebezpečí nehrozí, sepiše pedagogický pracovník stručný zápis (především odkud má žák alkohol, místo, čas nález), který žák podepíše; vyučující předá zápis k založení ŠMP do jeho agendy a informuje vedení školy
- není-li žák schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí vyučující ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka ihned vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý pro pobyt ve škole; není-li k dispozici, pak orgán sociálně právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů
- zákonného zástupce pedagog informuje i v případě, že žák je schopen pokračovat ve výuce
- třídní učitel navrhne kázeňské opatření v souladu se školním řádem (důtka ředitele školy)
- pokud se situace opakuje, splní škola (ŠMP, VP) oznamovací povinnost vůči OSPOD
- stejný postup vyučující zvolí i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. v případě, kdy nelze prokázat, že žák požil alkohol ve škole

alkohol (nález ve škole)

- o nálezu ihned uvědomit vedení školy, netestovat složení
- nalezenou tekutinu uložit u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu
- zpracovat stručný záznam o události

3. omamné a psychotropní látky OPL (konzumace)

- návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji
- v případě ohrožení života žáka vyučující zajistí nezbytnou pomoc a péči a přivolá lékařskou službu první pomoci
- jestliže akutní nebezpečí nehrozí, sepiše pedagogický pracovník ihned stručný záznam s vyjádřením žáka (především odkud žák OPL má), informuje vedení školy, zápis předá ŠMP
- není-li žák schopen pokračovat ve vyučování nebo není schopen dbát pokynů zaměstnanců školy, vyučující ihned vyrozumí zákonného zástupce žáka a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl; není-li zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola OSPOD
- zákonnému zástupci ohlásí vyučující skutečnost, že žák konzumoval OPL ve škole i v případě, že je žák schopen výuky (resp. dbát pokynů pracovníků školy); současně škola (ŠMP, VP) splní oznamovací povinnost vůči OSPOD
- třídní učitel vyvodí kázeňské opatření (důtka ředitele školy).
- stejný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem OPL, resp. v případě, kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

OPL (distribuce ve škole)

- při podezření na distribuci OPL informuje vyučující ŠMP

OPL (nález ve škole)

- látku pracovníci školy nepodrobují žádnému testu
- o nálezu ihned uvědomí vedení školy a sepiší záznam; látku vloží do obálky, nadepíše datum, čas a místo nálezů; obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uloží do školního trezoru

OPL (podezření, že některý žák má OPL u sebe)

- řešení situace spadá do kompetence Policie ČR, vyučující informuje ŠMP (VP), který zajistí další postup

4. krádež

- v případě, že žák učiteli ohlásí krádež svého majetku, pořídí učitel stručný záznam (kdo – kdy – kde – jak – proč – čím); ihned informuje TU a zákonného zástupce poškozeného
- třídní učitel šetří krádež ve spolupráci se ŠMP, jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, informuje PČR
- třídní učitel navrhne kárné opatření

5. vandalismus (příloha č. 10 – č. j. MSMT – 32549/2017 - 1)

- učitel se pokusí odhalit viníka
- informuje vedení školy o vzniklé škodě
- v případě, že je viník znám, informuje zákonného zástupce žáka o vzniklé škodě i o tom, že po něm bude škola náhradu škody požadovat
- učitel navrhne kárné opatření
- při opakovaném vandalismu a nespolupráci zákonných zástupců vyrozumí výchovný poradce OSPOD

6. syndrom týraného dítěte (CAN)

- u každého podezření o výskytu daného jevu musí vyučující informovat VP a domluvit se s ní na dalším postupu školy

7. šikana (podrobný postup určuje Program proti šikanování, který je přílohou PPŠ)

- odhad závažnosti → další postup určí ŠMP (VP)

8. záškoláctví (příloha č. 11 – č. j. MSMT – 32548/2017 - 1)

- při neomluvené absenci naváže první kontakt třídní učitel se zákonným zástupcem žáka
- písemná pozvánka k osobnímu jednání, nedaří-li se kontaktovat zákonného zástupce
- schůzka zákonných zástupců s třídním učitelem se zápisem ze schůzky včetně navrhovaných opatření
- v případě počtu neomluvených hodin nad 10 podá třídní učitel podnět výchovnému poradci pro svolání výchovné komise
- zahájení spolupráce se ŠPP, popř. SVP, OSPOD

9. násilí

- jakmile se žák začne chovat agresivně, nedohadujeme se s ním, naopak snížíme hlas do klidnější polohy
- žáka pod dohledem izolujeme

10. kyberšikana (příloha č. 7 – č. j. MSMT – 32550/2017 - 1)

- podpořit oběť a zajistit jí bezpečí

- zajistit co nejvíce důkazních materiálů
- pokusit se incident vyšetřit, spolupráce třídního učitele, školního metodika prevence, výchovného poradce, koordinátora ICT
- zkonzultovat řešení s dalšími institucemi (Policie ČR, popř. OSPOD)
- zvolit odpovídající opatření dle školního řádu a realizovat preventivní opatření
- **Škola má ohlašovací povinnost při výskytu kyberšikany v době školního vyučování následovně:**
 - a) zákonnému zástupci oběti i agresora
 - b) OSPODu
 - c) Polici ČR

11. Prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS (příloha č. 22 – č. j. MSMT – 5217/2017 - 1)

Pravidlo přesného vyjadřování, jasných instrukcí a zajištění předvídatelnosti (pravidelnost denních činností).

- Pravidlo jasné a konkrétní motivace (žák ví, proč činnost dělá).
- Pravidlo vyšší míry tolerance k nevhodným poznámkám či netaktní přímočarosti žáka s PAS.
- Pravidlo důslednosti v přístupu, zamezit chaosu a nejistotě.
- Pravidlo vyšší míry vizuální podpory (plány dne, psané připomínky a pravidla, vysvětlivky, rozepsané postupy činnosti).
- Pravidlo nadstandartního řešení obtíží s pozorností – možnost mačkáčích míčku, gumičky, pohybové aktivity.
- Pravidlo vyšší míry vysvětlování pravidel a situací (žáci s PAS nechápou ironii, sarkasmus, metaforu)
- Pravidlo vyšší míry pomoci v situacích vyžadujících praktický úsudek
- Pravidlo možnosti odpočinku a relaxace
- Třídní učitel žáka s PAS úzce spolupracuje s ostatními vyučujícími, asistentem pedagoga, zákonnými zástupci, školním poradenským pracovištěm a školským poradenským zařízením

Příloha č. 4 - Rozpis všech kroužků Klubu zájmové činnosti Eldorado (přiložen zvlášť)

Příloha č. 5 – Vyhodnocení PPŠ za školní rok 2019/20

Vyhodnocení PPŠ za školní rok 2019/2020

Oba školní metodici shromažďovali veškeré informace a zpětné vazby v průběhu školního roku, evidovali výskyt rizikových forem chování u jednotlivých žáků, vedli deník školního metodika prevence, ve kterém se tyto informace zaznamenávají. Jeho vedení se opírá o směrnice školy a je v souladu s GDPR. Zároveň oba metodici prevence spolupracovali s dalšími členy školního poradenského pracoviště formou pravidelných schůzek, kde si předávali informace a připravovali úkoly na další období.

Plán práce školních metodiků prevence byl plněn v období srpen 2019 – březen 2020, do uzavření škol na základě Vyhlášky MŠMT.

Hodnocení PPŠ obsahuje pouze kvantitativní údaje a obecné závěry bez uvedení konkrétních kauz a jmen žáků, konkrétní údaje obsahují deníky ŠMP. Podrobný výpis všech aktivit specifické i nespecifické prevence školy obsahují měsíční kalendářní plány (datum, třída, název akce, místo, odpovědný PP). Všechny aktivity naplánované v PPŠ se podařilo uskutečnit bez problémů a s dobrým ohlasem.

Přehled všech realizovaných aktivit specifické prevence školy:

- Září: Kohezní pobyty žáků 6. A, B
Cykloturistický kurz 8. A, B
- Listopad: Bobřík informatiky
Etické dílny (Pohoda, klídek, tabáček - 6. třídy, Jak se stát dobrým kamarádem – 3. třídy, Buďme kamarádi – 2. třídy)
Soutěž v předlékařské pomoci
Stop marihuaně – přednáška 7. třídy
- Prosinec: Etické dílny (Jsme, jací jsme – 3. třídy, J. A. Komenský – interaktivní dílna – 4., 6., 7. třídy, Jak se máš? – 1. třídy)
Jsme jací jsme – preventivní program, 3. třídy
- Leden: Etické dílny (J. A. Komenský – interaktivní dílna – 5. třídy, Na vlně emocí – 8. třídy, Image nebo charakter – 7. třídy, Moc slova – 6. třídy, Život v mediální džungli – 6. třídy,
Stop marihuaně – přednáška, 8. třídy
- Únor: Etické dílny (Jak mít pěkný vztah s rodiči – 5. třídy, Přátelé – 6. třídy, Jak překonat starosti ve škole – 4. třídy)
- Březen: Etické dílny (Jak se stalo, že jsem tady – 3. A, Jak se chránit v nebezpečných situacích – 2. A, B, Hrajeme si spolu – 1. A, B
Dopravní výchova – přednáška PČR (4. třídy)
Hasík (6. třídy)
Tonda obal na cestách (2. – 9. třídy)
V síti: Za školou (7. – 9. třídy)

Přehled vzdělávacích akcí v rámci DVPP v oblasti prevence sociálně nežádoucích jevů:

- 20. 11. 2019 Jak předcházet agresivitě a šikaně ve školním prostředí, Hradec Králové (DU, Bur, Je, Ku)
- 21. 11. 2019 Setkání metodiků prevence v PPP Trutnov (Kut, Váš)
- 6. 12. 2019 Poradenský den – prevence ve škole, Hradec Králové (Kut, Váš)
- 7. 1. 2020 Aktivizační metody ve výuce (Kuř, Váš)
- 17. 4. Škola v době koronakrize (Kut)
- 15. 5. Jak vést obtížný rozhovor I. (Váš, Kuř, Pav, Men)

Přehled řešených případů metodikem prevence:

- 24. 9. ubližování mezi žáky 4. a 5. třídy
- 26. 9. kouření na 3. NP, žákyně 6. třídy
- 26. 9. Opakované ubližování mezi žáky 4. třídy
- 27. 9. Fyzické napadení žáka 4. třídy žákyněmi 7. třídy
- 29. 9. Kouření na WC s fotografováním, zveřejnění na Instagramu
- 30. 9., 3. 10. Nedovolený pohyb po škole v rozporu se školním řádem žákyněmi 7. třídy
- 1. 10. Schůzka se zákonnými zástupci agresorů 4. třídy
- 15. 10. Konzultace s TU 6. třídy – řešení neomluvené absence
- 17. 10. konzultace s TU – zadání dotazníku B3
- 18. 10. Řešení problémového chování žáka 7. třídy
- 18. 10. Konzultace TU – krádeže žáků v obchodě, návrh aktivit na třídnickou hodinu
- 19. 11., 28. 11. – NNTB (schránka důvěry) – problém se vztahy v 9. B
- 29. 11. Záchyt kyberšikany, TU doporučen postup dle Preventivního programu školy
- 10. 12. Jednání se zákonným zástupcem napadeného žáka před školou, doporučeno jednání s PČR
- 15. 1. Konzultace s TU 3. C – předány náměty na TH
- 3. 2. řešení nevhodného chování žáka 6. třídy k učiteli

Příloha č. 6**STRATEGIE PREVENCE A ŘEŠENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI ŽÁKŮ****Školní neúspěšnost**

Práce s neprospěchem patří ve školní práci k nejčastějším. Neúspěšný žák si ve stanoveném čase nedokáže osvojit probírané učivo a v klasifikačním období neprospívá z jednoho nebo více předmětů. Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců žáka, a pochopitelně žáka samotného. Mnohdy je nutné zapojení a konzultace s dalšími odborníky. Každý případ špatného prospěchu má svou individuální souhru příčin a podmínek, vlastní vývoj a dynamiku.

Nejčastější příčiny školní neúspěšnosti:

- a) **osobnost dítěte** – neuspokojení základních psychických potřeb, úroveň rozumových schopností, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování, zdravotní stav, nedostatek vůle, nedůslednost v přípravě, kázeňské přestupky, nezáměr, pubertální projevy, rizikové chování, záporný vztah ke škole a k učení, snížená sebedůvěra, nedostatečná motivace, převaha mimoškolních zájmů
- b) **rodinné prostředí** - problémy ve vztazích v rodině bytová situace rodiny, kulturní úroveň a vzdělání rodiny, názor rodičů na význam vzdělání jejich dítěte, zájem rodičů o výsledky vzdělání svých dětí, úroveň a kvantita kontroly přípravy dítěte na vyučování, nevhodný výchovný styl, přehnané nároky
- c) **špatná docházka** – neúčast žáků ve výuce, z toho plynoucí špatné porozumění probírané látce a následné nezvládnutí učiva
- d) **ve škole** – přístup pedagogických pracovníků, problémy ve vztazích (mezi kamarády, se spolužáky, vztah s učitelem), nedostatky v materiálním vybavení žáka, malá aktivizace žáka ve vyučování, hluk ve třídě.

Na školní neúspěšnost je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi úspěšné žáky. Možná opatření volíme individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků.

Situaci řeší:**1. Vyučující daného předmětu**

- a) provádí pedagogickou diagnostiku žáka ve vyučování
- b) spolupracuje se zástupci školního poradenského pracoviště
- c) oznamuje včas výrazné zhoršení prospěchu žáka nebo jeho neprospěch zákonnému zástupci, aby měl žák možnost prospěch na vysvědčení opravit
- d) navrhuje opatření (konzultace s ostatními vyučujícími, třídním učitelem, žákem a jeho zákonným zástupcem, plán doplnění učiva, termíny zkoušení a písemných prací, zadávání dílčích úkolů, nabídka doučování, plnění zadaných úkolů v rámci volných hodin, používání podpůrných pomůcek, přístup k internetu ve škole apod.)
- e) volí vhodné formy a metody práce (individualizace přístupu, podpora sebedůvěry žáka, motivace žáka ke školní práci apod.)

2. Třídní učitel

- a) zajišťuje společné schůzky vyučujících a zákonných zástupců, pořizuje zápis ze schůzky
- b) v případě, že již přímá podpora žákovi ve vyučování nepostačuje, vypracovává ve spolupráci s vyučujícím (i) plán pedagogické podpory, seznamuje s ním žáka, jeho zákonného zástupce a výchovného poradce, následně plán se všemi zúčastněnými vyhodnocuje
- c) spolupracuje se zástupci školního poradenského pracoviště

3. Zástupce školního poradenského pracoviště (výchovný poradce, školní metodik prevence, školní speciální pedagog)

- a) účastní se jednání s žákem, jeho zákonnými zástupci a třídním učitelem, pokud selhala jednání podle odst. 1. a 2.
- b) komunikuje s neúspěšným žákem a jeho zákonnými zástupci
- c) spolupracuje s pedagogickými pracovníky při řešení situace (diagnostika školní neúspěšnosti, nastavení podpory při učení, práce na změně zvolené strategie učení, mapování učebního stylu žáka)
- d) spolupracuje se školským poradenským pracovištěm nebo s orgánem sociálně--právní ochrany dětí, pokud realizovaná opatření nevedou k požadované změně

Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi úspěšné žáky.